

טבת תשס"א

ע א א (הקדמה) (א-ד)

דריש לקיש

רמי כתיב ° בצדק תשפוט עמיתך וכתיב ויקח
 ° צדק צדק חרף הא כיצד כאן בדין מרומה דכניס
 כאן בדין שאין מרומה רב אשי אמר מתניתין
 כדשינוי קראי אחד לדין וא' לפשרה כדתניא
 צדק צדק חרף אחד לדין ואחד לפשרה כיצד
 *ישתי ספינות עוברות בנהר ופגעו זה בזה אם
 עוברות שתיהן שתייהן טובעות בזה אחר זה
 שתיהן עוברות וכן שני גמלים שהיו עולים
 במעלות בית חורון ופגעו זה בזה אם עלו
 שניהן שניהן נפלין בזה אחר זה שניהן עולין
 הא כיצד טעונה ושאינה טעונה - תידחה
 שאינה טעונה מפני טעונה קרובה ושאינה
 קרובה - תידחה קרובה מפני שאינה קרובה
 היו שתיהן קרובות שתיהן רחוקות - הטל
 פשרה ביניהן ומעלות שבר זו לזו

בדין הרב אלמן נחמי באלהים של

- א) ע"א דין ק"א כ"א
- ב) ת"ס ד"א ד"א ד"א
- ג) ע"א סנהדרין ע"א ד"א
- ד) קרבן - ע"א (ע"א)
- ה) קרבן - ע"א תורה (ע"א)

קרבן ע"א

אמנם, מצינו גם פשרות שאין צריכות קנין, כמו שאמרו בסנהדרין לבב, [שכתוב
 אחד אומר:] 'צדק צדק חרף', וכתוב אחי אומר 'בצדק תשפוט עמיתך', ולא הזכיר
 'צדק צדק', ותיצו: 'צדק צדק', אחד לדין ואחד לפשרה כדתניא: שתי ספינות
 עוברות בנהר ופגעו זה בזה אם עוברות שתיהן, שתיהן טובעות. בזה אחר זה, שתיהן
 עוברות, וכן, שני גמלים שהיו עולים במעלות בית חורון, ופגעו זה בזה. אם עלו
 שניהם, נפלין. בזה אחר זה, שניהם עוברים. הא כיצד? טעונה ואינה טעונה, תידחה
 שאינה טעונה. קרובה ורחוקה, תדחה קרובה. היו שתיהן קרובות [ואן] שתיהן
 רחוקות, הטל פשרה ביניהם, ומעלות שבר זה לזה לאחת ותידחה ע"כ. ונראה
 שפשרה [מסוג זה] אינה צריכה קנין, [משום] שכך הדין, להטיל פשרה. והיינו,
 שבמקום שלא יתכן לפסוק דין, כמו בעוברת של שתי ספינות, בזה אמרה תורה, שיש
 לנהוג פשרה.

ומענה, הבא לרון עם לסטים ישראל בבית דין של ישראל, בדרך כלל יפסיד הנגול,
 מפני שקשה מאד להביא שני עדים כשרים. ואילו היו מקבלין עליהם הן לדין הן
 לפשרה, יתכן שהיו מוציאים ממון גם על פי אומדנא וראיית רעונות. אכן, בקבל[ן]
 פשרה קרובה לדין צריך עיון, [עד] כמה צריכה להיות האומדנא חזקה כדי להוציא
 ממון, שתיהן קרובה לדין.

ב.

עוד דוגמא: קיימא לן [ש]אין הולכין בממון אחר רוב, וגם אין אומרים מינו
 להוציא,² וגם אין מוציאים ממון אפילו בסמנים מוכתקים, אלא למאן דאמר סמנים
 דאורייתא,³ ונחלקו הפוסקים (עיין בקיצור חקפו כהן⁴ שהאריך בזה, וכן בקנטרס
 הספיקות⁵), אם מוציאים ממון על פי רוב פוסקים או יכול לומר קים לי כדעת
 המיעוט. ונראה (עוד) שבקבל[ן] עליהם לדין הן והן לפשרה יש להוציא ממון
 על פי רוב פוסקים, ולא להתחשב [בטענת] קים לי. וגם אם קבלו פשרה קרובה לדין,
 גם כן מסתבר שיש לפסוק כרוב הפוסקים ולא לדין בקים לי, [משום] שזה שאין
 לטעון קים לי, נראה שהוא [בגדר] "קרובה לדין", הן מצד שיש הרבה חולקין
 וסוברים שאין לטעון קים לי, והן מטעם שאכתוב בהמשך.

ונראה עוד, שאפילו עצם הדין שאין הולכין בממון אחר הרוב, או שאין אומרים מינו
 להוציא, גם [לעניין] זה, נראה שבפשרה יש אפשרות להוציא ממון כרוב או במינו.
 אכן, מסתבר ש[נדבר] זה חלוי בשיקול הדעת, וכדאי שגם כרוב יש חילוקים בין רוב
 לרוב.

ונראה שזה מקור דינו של סומכוס, שסובר שממון המוטל בספק חולקין.¹¹ זה בודאי
 אינו דין, שנהרין לא יתכן שיהיה [הדין] 'חילוקין', כשאין החלוקה יכולה להיות אמת.
 ואם כן, כשיש ספק אם נגח שור את העובר, שסובר סומכוס 'חילוקין',¹² הרי דור
 שאינו דין אמת. אלא נראה שסובר סומכוס [היא], שכל ספק שאין בדינו לברר, חזר
 הדין להיות נדון בדרך פשרה. ואף שאינו רומה לגמרי [למעשה] שתי ספינות, ששם
 באמת אין דין אמת, מה שאין כן בשור שנגח, שיש דין אמת, רק שאינו יודע לנו.
 אמנם (=אבל), נראה שאין החילוק נכון, וככל ספק שלא ניתן לבד להגיע לאמת,
 עליהם לעשות פשרה. ואינו כפשרה שצריך קנין, ששם מדובר או כאופן שניתן
 להגיע לאמת על ידי בירור ועיון, או שמדובר שאין ספק אמיתי, אלא שהספק בא
 מחמת [הטענות], שאינו נידון כספק, שהרי אין מאמינין לטענות בעלי דינים. וגם אין
 להאמין [לטענות בעלי הדין] אפילו כדי להסתפק, אלא נשאר כאילו לא טענו, [שנאן]
 לא היינו מסתפקין.

וגם חכמים, החולקין על סומכוס, נראה שאינם חולקין לגמרי על סומכוס, שהרי כך
 אמרו בב"ק דף נו: אמר רב יהודה אמר שמואל: זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים
 זה כלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו הראיה. ע"כ. מזה חזינו, שגם חכמים לא
 חלקו [על סומכוס] אלא [מטעם] שלא (=שאין) להוציא ממוחזק, [במצב של] ממון
 המוטל בספק. אבל במקום שאין מוחזק, גם לחכמים יחלוקו.

קרבן ע"א תורה (סנהדרין)

את ספרו מאורי אש בעניני חשמהל חיבר לפני למעלה משישים שנה כשעדיין חתם על לא היה נפוץ
 כ"כ. ספר זה עורר בשעתו הדים בקרב תלמידי החכמים בכל מקום שחספר הגיע. והסיבה שנכנס לעובי
 חקורה לבירור ענין זה היה משום שרצה לעזור לאימו שלא שמעה באזנה ונאלצו להשתמש במכשיר
 שמיעה אך חששה להשתמש בזה בשבתות משום שלא ידעו עדין איך זה פועל, מיד החליט לברר את הענין
 ביסודיות.